

Anmärkningsvärda fynd av småfjärilar (Microlepidoptera) i Sverige 1995

INGVAR SVENSSON

Svensson, I.: Anmärkningsvärda fynd av småfjärilar (Microlepidoptera) i Sverige 1995. [Remarkable records of Microlepidoptera in Sweden during 1995.] – Ent. Tidskr. 117 (1–2): 49–57. Uppsala, Sweden 1996. ISSN 0013-886x.

The series of annual compilations of remarkable records of Microlepidoptera is continued for the 23rd year. The weather was favourable most of the year for collecting and probably also for the moths. A short warm period appeared already in April, followed by normal weather until the middle of July, when another warm period came, lasting a month though probably too dry for many species to thrive. Periods of southerly and easterly winds in the autumn were obviously favourable for immigration. *Nomophila noctuella* (Denis & Schiffermüller), *Euchromius ocella* (Haworth) and *Udea ferrugalis* (Hübner) were found in larger numbers than previously reported ever. Also *Plutella xylostella* (Linnaeus) was very numerous, though decreasing after the summer. One *Palpita unionalis* (Hübner) and some *Loxostege sticticalis* (Linnaeus) were also collected. Three species were found new to Sweden as occasional immigrants or introduced: *Nephoterix angustella* (Hübner), *Phthorimaea operculella* (Zeller) and *Opogona sacchari* (Bojer). *Biselachista occidentalis* (Frey) published as Swedish (Traugott-Olsen 1994) is rejected. Totally, 1656 species of Microlepidoptera are now known from Sweden.

I. Svensson, Vivedalsvägen 10, Österslöv, S-291 94 Kristianstad, Sweden.

Detta är den 23 rapporten om anmärkningsvärda småfjärilsfynd i Sverige. Liksom förut behandlas i ett särskilt avsnitt sådana arter som är nya för landet eller på annat sätt mera intressanta, men till skillnad mot förut får årets anmärkningsvärda immigration egen rubrik. Förutom vetenskapliga namn används här även svenska namn enligt Svensson & Palmqvist (1990). Berättelserna om de olika arterna grundas på insamlarnas egna uppgifter. I ett följande avsnitt förtecknas nya landskapsfynd, inklusive sådana från föregående avsnitt. Insamlare anges här genom förkortningar enligt ZOO-TAX. Insamlingsår anges endast för fynd före 1995. En förteckning över insamlare följer därefter.

Rapporten bygger på senaste upplagan av fjärilskatalogen (Svensson et al. 1994), med samma systematik och nomenklatur liksom nummer på arterna i avsnittet om nya landskapsfynd. Auktorsnamnen utelämnas här.

Onormalt väder verkar bli alltmer normalt. I södra Sverige ankom sommaren redan 22 april

och kulminerade dagen efter med +28°C i Göteborg för att avlösas av snöfall den 25 april ner till norra Skåne. Sedan såg det länge ut att bli en "normal" svensk sommar med mera kyligt väder och regn, men oväntat kom i mitten av juli en ny och drygt en månad lång värmeperiod. Samtidigt blev det mycket torrt, något som sannolikt påverkade fjärillivet negativt. Under höstmånaderna förekom ganska varma perioder med sydliga och östliga vindar, vilket uppenbarligen gynnade immigranter. I norra delen av landet var väderutvecklingen mera normal och totalt i landet blev både medeltemperatur och nederbörd under året inte särskilt anmärkningsvärda.

Inga nygamla arter registrerades under året. En tillfällig inflygare söderifrån, *Nephoterix angustella* (Hübner) kan dock möjligen bli bofast, om klimatet blir varmare, vilket många tror (eller fruktar). Två andra måste betraktas som införda med växter och matvaror, *Phthorimaea operculella* (Zeller) och *Opogona sacchari* (Bojer). En art, *Biselachista occidentalis* (Frey), har publice-

rats från Sverige för första gången (Traugott-Olsen 1994) men grundar sig på felbestämning och kan därför inte inräknas. Totalt uppgår nu antalet noterade småfjärilarter i Sverige till 1656.

Alltjämt har några få småfjärilsamlare mycket aktivt bidragit till årets rapport men även många andra har bidragit med mera enstaka fynd. Vi får hoppas att de får tid till mer insamlingar framöver. Som vanligt bör rapporter lämnas till mig omedelbart efter trettondagen nästa år för att hinna publiceras före högsäsongen. Mitt hjärtliga tack både i förväg och i efterskott.

Immigration

En immigration av småfjärilar som liknar 1995 års har ingen nu levande lepidopterolog upplevt. Redan på våren visade sig de första nattflymotten, *Nomophila noctuella* Denis & Schiffmüller). Exempelvis fick jag en hona på lampa i Långemåla, Sm 30.V. Mats Lindeborg rapporterar arten från Persnäs, Öl 1.VI, Per-Eric Betzholtz från Alsterbro, Sm 2.VI och Jesper Lind från Trosa, Sö 11.VI. Förmodligen helt eller delvis kläckta inom landet började fjärilarna uppträda i större antal från slutet av juli med topp i september och sedan avtagande till slutet av oktober. Jan-Olov Björklund såg bland de första av denna generation i Sollentuna, Up 28.VII, Ronny Lindman i Halmstad, Ha 28.VII, Bo Olsson i Åhus, Sk 29.VII och Markus Forslund i Hildeborg, Öl 6.VIII. Som exempel på högflygningen hade Per-Eric Betzholtz ca 50 exemplar på förmiddagen 6.IX vid Gårdby, Öl och själv skrämde jag upp ett 10-tal under en kort vandring på en betesmark på Kjugekull, Sk 5.IX. Det sista exemplaret för året insamlades kanske av Per-Eric 26.X på Öland. De nordligaste rapporterade fyndlokalerna är Grinduga söder om Gävle, Gä genom Clas Källander och Göran Sjöberg samt Väse, Lövhöjden, Vr 10.VIII genom Carl-Åke Pettersson.

Kålmalen, *Plutella xylostella* (Linnaeus), har väl haft massuppträdanden i landet förr, men denna gång sammanföll detta med många andra arters. De första dök upp hos Ingemar Frycklund och Nils Ryrholm i Uppsala, Up med den första vårvärmen 22-23. IV, sedan i juni-juli var kålmalen ett "ogräs" som i hög grad störde iakttagelserna av intressantare arter. Harald Eriksson har rapporterat den som oerhört talrik på sommargyllen, *Barbarea vulgaris*, från 1 juni så långt norrut som i Hucksjöåsen, Jä.

Själv fann jag den utanför Haparanda, Nb 21.VII. I Pältsa-området, To var kålmalen den absolut vanligaste fjärilen i början av juli vilket försvårade all småfjärilsfångst för Clas Källander och Nils Ryrholm. I sydbergsbranterna var dessutom fjälldraban, *Draba daurica*, nedäten av alla kålmalslarver. Mats Lindeborg såg den så talrikt i juni på alvarmark i Persnäs, Öl "att det yrde om fötterna". Larver fann jag talrikt på *Alliaria* i Sollentuna 26.VI – de har naturligtvis förekommit överallt utan att någon noterat det.

Immigrantgräsmottet, *Euchromius ocella*, som visade sig i Sverige första gången på min lampa i Simrishamn, Sk så sent som 4.IX.1963 och därefter tagits mera enstaka, hade under hösten storinflygning. Första registrerade exemplaret togs av Stefan Ekroth 27.VIII i Valdemarsvik, Ög och det sista 3.X av Mats Lindeborg i Runsbäck, Öl. Högflygningen verkar ha varit omkring 10.IX. Då togs fjärilen i Löderup och Hammenhög, Sk av Magnus Wedelin, i Västervik, Sm av Stefan Ekroth, i Gårdby, Öl av Markus Forslund, i Lötörp, Öl av Bengt Å. Bengtsson. Nordligast kom fjärilen i ljusfällor i Karlstad, Vr 2 honor 5-12.IX genom Carl-Åke Pettersson och i Grinduga, Gä 2 exemplar 9-30.IX, genom Clas Källander och Göran Sjöberg. För denna art kan inte kläckning inom landet misstänkas.

Vandrarängsmottet, *Udea ferrugalis*, hade förut sitt bästa inflygningsår någonsin 1994 med ett 20-tal tillvaratagna exemplar, men detta överträffas vida med mer än 180 exemplar i Clas Källanders och Nils Ryrholms ljusfälla i Sundre, Go under perioden 25.VIII-24.IX. I deras ljusfälla i Löderup, Sk kom ca 20 exemplar 23.VIII-22.IX. Första exemplaret fick Mats Lindeborg i Norra Möckleby, Öl 5.IX. På samma lokal tog Hans Karlsson 2 exemplar, 9.IX och 23.IX. Även Per-Eric Betzholtz samlade på Öland och fick ett exemplar vardera i Segerstad 6.IX och Bejershamn 12.IX. Magnus Wedelin tog ett exemplar på Blomsterfältet i Hammenhög, Sk 10.IX och på samma lokal såg jag flera 10-tals övervägande mycket slitna exemplar dagen efter. Bert Pettersson insamlade 3 exemplar i Sölvesborg, Bl 6-12.IX och Benny Henriksson ett exemplar i Torhamn 10.IX. I väster fick Ronny Lindman 3 exemplar på lampa i Halmstad, Ha 10.IX. Det nordligaste och samtidigt sista fyndet gjorde Stefan Ekroth i Västervik, Sm 26.X.

Vitt sydmott, *Palpita unionalis*, som setts i Sverige endast tre gånger förut, fick Hans Karls-

son en hane i Ljusfälla i Norra Möckleby, Öl 17-19.IX.95.

Ytterligare några mott anses vara vandrare, men intet av dem uppträdde extremt talrikt, varför det är svårt att avgöra om de följde immigrationsvägen eller tillhör den bofasta stammen. Hit hör betmottet, *Loxostege sticticalis*, som jag tog i Österslöv, Sk redan 29.VII. Bo Olsson såg arten i större antal på lucernfält i Snårestad, Sk 26.VIII. Nordligaste fyndet har Jesper Lind rapporterat från Sävo, Sö 5.VIII. Morotsmottet, *Sitochroa palealis*, fick exempelvis Per-Eric Betzholtz 15 exemplar av i Grönhögen 21.VII, 10 exemplar i Degerhamn 22.VII och sedan mera enstaka på olika lokaler på Öland fram till 13.VIII. Majsmottet, *Ostrinia nubilalis*, tog Markus Forslund i 5 exemplar i Kalmar, Sm 14-21.VII. Om *Nephoterix angustella* se nedan.

Övriga intressantare arter

Infurcitinea marianii, månlavmalen, berättades det om för två år sedan (Svensson 1994). Mats Lindeborg fick ett exemplar av den ytterst sällsynta malen genom att rökpusta gamla ihåliga vitpilar i Algutsrum, Öl 26.VI.95. Arten är uppenbarligen ganska spridd över sydöstra Sverige och det borde på något sätt gå att klara ut dess livsbetingelser.

Triaxomasia caprimulgella, hålträdsvampmalen, är uppenbarligen också en ganska spridd art med liknande utbredning, men för vilken levnadssättet är ganska väl känt (Svensson 1994). För att bekanta mig med arten sökte jag den på den kända lokalen i Ålem, Sm 19.VI.95 och rökte igenom flera ihåliga lönnar, lindar och askar utan resultat. För att bättre kunna se in i hålligheterna fast det var dagsljus, använde jag pannlampa. När jag efter ett par timmar hade gett upp, lyste jag på återtag ändå in i ett stort hål ca 1 m över marken i en ihålig lönn. Där kröp faktiskt 2 fjärilar på mulmen och en av dem lyckades jag få in i en kapsel. En månad senare den 20. VII rökte Nils Ryrholm ut åtta exemplar ur några ihåliga träd i samma trädbestånd. Emellertid har Mats Lindeborg hittat en fjärde lokal. Beväpnad med rökmaskin och tillstånd att samla fann han 26.VI två nykläckta exemplar sittande på en ekstam i Halltorps hage, Öl. I reservatet fann han en hel del andra sällsyntheter som eklavmal, *Infurcitinea argentimaculella*, silverfläckpraktmal, *Schiffermuelleria stroemella*,

ekbrokmal, *Dystebenna stephensi*, liksom följande art.

Monopis fenestratella, fönsterbomalen, har också varit på tapeten ibland (senast Svensson 1988 med foto). Under året har inte endast Mats Lindeborg rapporterat fjärilen (se föregående stycke), utan också Bert Pettersson har hittat den på en gammal ek i Långemåla, Sm 15.VI.95 och Christer Ågren har kläckt arten från slagugglebo i Krylbo, Da 8.II.95.

Opogona sacchari (Bojer, 1856) är känd som importart från tropikerna i Danmark och Finland och kunde alltså väntas i Sverige. Bert Gustafsson konstaterade arten vid invigningen av ett nytt växthus i Bergianska trädgården i norra utkanten av Stockholm 10.VI.95. Ett levande och flera döda exemplar av fjärilen fanns i ett fönster och hade troligen kläckts från banan i växthuset, även om larven är konstaterad på ett flertal olika växter, bl.a. sockerrör. Fjärilen påminner i färg och storlek om lövskogstubmalen, *Pseudatemelia josephinae*. En utförlig beskrivning av alla stadier finns i en artikel av Davis & Pena (1970). Som svenskt namn föreslås *bananmal*.

Caloptilia semifascia, lönnstylltmal, har haft ett ovanligt gott år. Hemma hos Carl-Åke Pettersson i Lövhöjden, Väse i Värmland plockade vi mängder av bladrollar på lönn 9. VII och fjärilarna kläcktes snällt i en plastpåse i början av augusti. Någon dag innan hade jag samlat in några bladrollar på lönn i Lindefallet, Hs, som gav fjärilar i slutet av juli. Också Jan-Olov Björklund hade konstaterat gott om bladrollar på en ensam lönn på sin tomt i Sollentuna, Up. Han hade dessutom hittat dem rikligt i Virserum, Sm. På ungefär samma sätt bör *C. hemidactylella* leva som larv, men möjligen senare på sommaren. Arten är funnen både i Oslotrakten och i Sydfinland. Fjärilen kan likna sådana ljusa exemplar av *semifascia* som saknar markerad vitgul framkantshake på framvingarna.

Parornix atripalpella, svartpalpvikbladmalen, har visat sig vara ganska utbredd på södra och mellersta Öland, sedan man sett efter den efter beskrivningen (Wahlström 1979). Roland Johansson har även kläckt fjärilen. Larven gör först en liten mina i ett slånblad, *Prunus spinosa*, skrynklar sedan ihop bladspetsen och kan också byta blad. Förpuppning sker i genomskinlig kokong intill mittnerven på ovansidan av ett blad någon dm längre ner (personligt meddelande). Nu har arten hittats också på norra delen av ön. Bengt Å.

Bengtsson fick en hona på ljus i lindreservatet vid Byxelkrok 19.VIII.95. Något sydligare håvade Mats Lindeborg 2 exemplar över låga slånbuskar i en lövskogsglänta vid inventering i Persnäs socken strax nordväst om byn 30.V och ljusfångade ytterligare ett exemplar på Södviiksalvaret 1.VI.95. Det är nog inte fråga om nyspridning mot norr, utan arten kan antagas förekomma på soliga, torra marker med slån över hela ön.

Yponomeuta rorrella, pilspinnmalen, däremot har brett ut sig explosionsartat över Sydsverige sedan den första gången togs på Klagshamnssudden i Skåne 14.VII.90 (Svensson 1995). Den har tagits på många nya lokaler och i nya landskap. Än så länge har dock ingen hittat något larvbo. Det finns anledning att försöka följa artens vidare öden i landet.

Yponomeuta irrorella, molnfläckiga spinnmalen, verkar ha fotfäste på nordligaste Öland, efter att den hittades där 6.VIII.94 i lindreservatet vid Byxelkrok (Svensson 1995). Aktivt sökande exakt ett år senare av Nils Ryrholm och Lars Holmberg på samma lokal gav återfynd. Sedan hittade de fjärilen på ytterligare några lokaler vid norra ändan av Ölands flygplats 1,5 km nordost om lindreservatet. Arten tycks vara något tidigare än *Y. cagnagella* och *plumbella* på samma värdväxt, eftersom dessa var helt nykläckta medan *irrorella*-exemplaren var slitna. Några av dessa hittades inne i benvedbuskarna och är möjligen mer benägna att gömma sig här än de båda andra arterna.

Depressaria silesiaca, nordliga rölleklattmalen, har hittats endast enstaka som fjäril men spritt från Mellansverige och norrut (Svensson 1993). Nu har Ingemar Frycklund funnit larven, som lever i bladrör på rölleka bland gräs och annan vegetation och gärna utefter vägkanter. Han visade Jan-Olov Björklund och mig en sådan lokal norr om Uppsala, Up 25.VI.95, så att vi kunde insamla några bladrör med larver. De är starkt rymningsbenägna. Förutom *silesiaca* kläcktes också *D. olerella*.

Agonopterix subpropinquella, större tistelplattmalen, har just ingen sett i landet på åtskilliga år. Clas Källander och Nils Ryrholm har fått ett ensamt exemplar i sin ljusfälla i Löderup, Sk 27.VIII-29.XI.94.

Denisia albimaculea, vitfläckiga praktmalen, finns kvar ungefär oförändrat på jättelokalen i Kristianstad, se föregående rapport (Svensson 1995). Under året har enstaka exemplar tagits ock-

så på andra platser. Exempelvis hittade Bert Pettersson ett exemplar på en gammal ek i Långe-måla, Sm 15.VI.95.

Anchinia cristalis, bruna tibastmalen, förekommer alltså på sin tidigare enda kända lokal i Norden på gränsen mellan Gärdslöv och Börringe i Skåne, där den genom åren kunnat följas av många fjärilsamlare. Vid besök där 1994 konstaterade jag att arten alltså hade en god förekomst. De spridda tibastplantorna hyste talrika larver utan att dock se ut att ta permanent skada av detta. Den stora tibastmalen, *A. daphnella*, har uppenbarligen ännu inte bosatt sig här, fast den förekommer spridd över hela landet norr om Skåne. Att båda arterna kan förekomma på samma lokal, visar ett fynd som Henning Hendriksen gjort. Eftersom de är okända i Danmark, hade han fått uppgift av sin kollega Benny Jørgensen om förekomst av den stora tibastmalen vid Ismantorps borg, Öl och hittade mycket riktigt puppor på buskarna 15.VI.95. Det var bara det att ur dem kläcktes den bruna mindre arten *cristalis* 7.VII. Närmast finns *cristalis* i Baltikum, så fyndet passar bra in. Att den större arten *daphnella* också förekommer i Ismantorp, bekräftas av Bengt Å. Bengtsson, som fått bara denna där.

Elachista ingvarella, nordgräsminerarmal, har Peter Koch-Schmidt hittat anmärkningsvärt tydligt på Kläberget, Dr, en hona 2.VII.91.

Elachista nielswolffi, björkskogsgräsminerarmal, har Peter ävenledes tagit ovanligt tydligt och dessutom anmärkningsvärt tidigt, en hona i Orsa, Slipstensgruvan, Dr 6.VII.93.

Biselachista cinereopunctella, gråpunkterad gräsminerarmal, har Peter funnit på en ny lokal, 3 hannar i Djurstads träsk 13.VI.89. Den bör finnas på fler ställen på Öland och Gotland men är uppenbarligen mer svårfunnen än närstående arter.

Biselachista juliensis, ängsgräsminerarmal. Ernst Traugott-Olsen (1994) har anmält att *B. occidentalis* (Frey) skulle förekomma i Småland och på Gotland, medan han hade *juliensis* från Öland. Jag har undersökt exemplar från de av honom angivna fångstillfällena liksom fjärilar från flera andra lokaler och alltsammans tillhör den art som numera skall kallas *juliensis*. (*B. freyi* är en närstående art som förekommer i italienska Alperna). I Ernsts artikel finns ingen differentialdiagnos mellan *occidentalis* och *juliensis*, men av beskrivningar och teckningar av vingribborna, synes den tydligaste skillnaden vara att den förra har

4 ribbor från mittcellen till utkanten i framvingarna och den senare det normala, 5 sådana ribbor. Alla undersökta svenska exemplar har ribbor av den senare typen. I hangenitalierna markeras saccus-utseendet som en viktig skillnad. Även här är alla undersökta hanexemplar av *juliensis*-typ. Aedeagus är mera svårbedömd, eftersom utseendet kan bero på läget i preparatet. I hongenitalierna är apofyserna ungefär liklånga och skulle därmed vara mera av *occidentalis*-typ men tillhör otvivelaktigt samma art som hanar från samma fångsttillfällen som enligt ovan är *juliensis*. Slutsatsen är att *occidentalis* inte förekommer Sverige. I samma artikel, fig. 6, visas också en bild av en stor fjäril som honan av *juliensis*. Samma akvarell har tidigare kallats *B. utonella* (Traugott-Olsen & Schmidt Nielsen 1977). Eftersom den avbildade fjärilen befinner sig i min gamla samling i Lund, har jag fått tillfälle att göra genitalpreparat, som inte helt oväntat visade sig vara *utonella*. Honan av *juliensis* är inte större än hanen, vilket däremot är normalt för *utonella*.

Athrips amoenella, praktstävmal. Den art, som i föregående rapport (Svensson 1995) ännu inte fått något latinskt namn, är enligt Bengt Å. Bengtsson (personlig uppgift) samma som den mellaneuropeiska *amoenella* (Frey, 1882). Vid lampfångst 1.VI.95 fick Jan-Olov Björklund och jag sammanlagt 15 hanar i Vitesten, Ålem s:n, Sm, en mil öster om den tidigare kända lokalen. De kom mera enstaka hela natten och verkade ganska nykläckta. Runt lamporna växte framför allt backvicker, *Vicia cassubica*, som möjligen kan vara värdväxt för larven. Arten har kanske kort flygtid, som kan växla med vårvädret från år till år. Även i Finland har arten anträffats ny för landet ungefär samtidigt som i Sverige (Kaila & Kerppola 1995). Det är ändå svårt att tro att det rör sig om en till Norden nyinvandrad art.

Chrysoclista razowskii, sälgbrokmalen, är en mycket svårfunnen men förmodligen mer utbredd art än de få fyndlokalerna ger vid handen. En ny lokal har Jesper Lind funnit. Han fångade 12.VII.95 vid parkeringen vid Hamrafjällets fot ett exemplar som flög spontant i solskenet vid 14-tiden. Göran Palmqvist har tagit ett exemplar i Stora Vika, Sö 12.VII.94.

Phthorimaea operculella. Denna sydliga art, som lever på potatis, tomat o.d. har hittats införd i Danmark på senare år. Nu också i Sverige. Göran Palmqvist fann en hane i sin bostad i Haninge

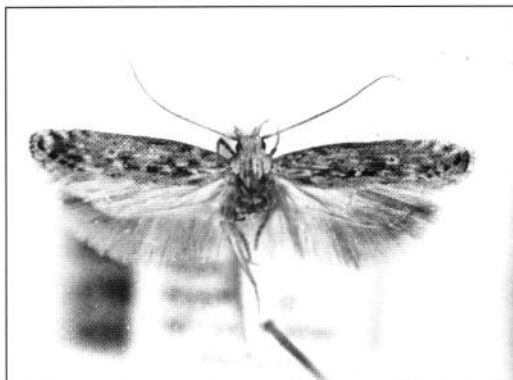

Fig. 1. Potatisstävmal, *Phthorimaea operculella* (Zeller). En införd fjäril som togs som ny för Sverige i Haninge under 1995. Foto: Ingvar Svensson.

Phthorimaea operculella, introduced to Sweden during 1995 for the first time.

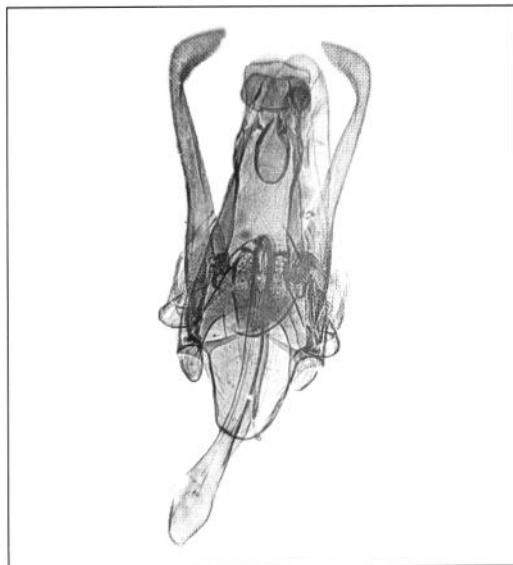

Fig. 2. Hangenitalierna av potatisstävmal *Phthorimaea operculella*.

Male genitalia of *Phthorimaea operculella*.

30.VI.95. Fjärilen (Fig. 1) är en ganska stor stävmal, vingbredd omkring 17 mm, som påminner i utseende om *Scrobipalpa samadensis*, men de svarta småfläckarna är annorlunda placerade och i vingvecket växlar de med 2 viktiga småfläckar.

Hangenitalierna (Fig. 2) har samma allmänna utseende som *Scrobipalpa*, men i stället för en smal spetsig gnathos finns en oval, skedliknande bildning. Hongenitalierna (se Povolny 1964) är ännu mer speciella. Som svenskt namn föreslås *potatisstämval*.

Syncopacma wormiella, lilla käringtandpalpmalen, kan liksom närstående arter i sällsynta fall sakna det vita tvärbandet och få helsvarta framvingar. Bengt Å. Bengtsson tog ett sådant par i Klagshamn, Sk 12.VII.95.

Anacamptis fuscella, klöversobermalen, finns kvar på den enda kända lokalen i Sverige. Film, Up, där ett ex togs 21.VI.90 (Svensson 1991). Det lyckades Ingemar Frycklund att hitta 4 larver där 4.VI.95. Två av dem levde i bladnystan på skogsklöver, så som berättats från Finland, medan de andra två hade vikt bladen ungefär som *Cnephiasia stephensiana* och *incertana*, som fanns där samtidigt. 10.VI var han igen på platsen med flera andra samlare, men endast ett fåtal bladnystan kunde uppbringas. Efter Ingemars tips besökte Jan-Olov Björklund och jag lokalen 26.VI och hittade ett antal bladnystan på en mycket begränsad yta vid en sydslänt. Då fanns redan puppor i några av dem. Ingemar besökte lokalen igen 3.VII och såg minst 50 nystan. Fjärilar kläcktes 17-24.VII från såväl tidigt som sent insamlade larver.

Rhyacionia piniana, dvärgtallvecklaren, är sannolikt mer utbredd än de fåtaliga fynden utvisar. Jan-Olov Björklund har nu tagit en hane på ljus i Sollentuna, Up 20.VII.95 och Christer Ågren ännu en på samma sätt i Krylbo, Dr 18.VIII.95. Sannolikt håller fjärilarna till runt kronorna på äldre tall och går sällan ner till fångstlamporna. Kanske är de företrädesvis dagflygare.

Pammene inquilina, smala eksolvecklaren, är en annan stor sällsynthet (Svensson 1988). Men sällsynta fjärilar kan faktiskt vara högst allmänna. Det fick jag erfara, när Christer Löfstedt på ekologiska institutionen i Lund försett mig med några gummiappar med artificiellt feromon för denna art (100 microg (z)-8-dodecenyacetat). När sommarvärmen nalkades in i april fick jag snabbt ut två klisterfällor i Fjälkestad och Glimåkra, Sk. När de visiterades den första riktigt soliga och varma dagen 22.IV, var de redan alldeles svartprickiga av den önskadevecklaren. Fjärilarna var dock knappast i skick för samlingen, så fällorna slopades och i stället nålade jag fast ett par knappar på en halv och en meters höjd på en ekstam.

Fjärilarna började genast strömma in på låg höjd och satte sig på stammen i närheten av knapparna för att sedan irrande söka sig mot doften. Någon kröp t o m in i knappens hålighet, där feromonet fanns. Samma och följande dagar fick jag och andra samlare fjärilen på samma sätt på många fler platser i Skåne, i Linnés födelsehem Råshult i Småland och i södra Halland. Jan Å. Jonasson kunde med en feromonknapp konstatera arten ny för Bohuslän. Fjärilen flyger snabbt och är svår att se inne i skogen, vilket förutom den tidiga flygtiden på våren kan vara en förklaring till att den fångats så sällan.

Pammene suspectana, asksolvecklaren, har betraktats som en nära nog lika stor sällsynthet som föregående. Danskar hade tipsat om att den gärna kom till kommersiellt feromon för skadedjuret *Cydia funebrana*, plummonvecklaren, och Christer Löfstedt hjälpte mig till några sådana feromonknappar (100 microg (z)-8-dodecenyacetat + 4 microg (e)-8-dodecenyacetat) senare på våren. Med hjälp av dessa fick jag asksolvecklare 28.V-8.VI ny för flera landskap överallt där jag försökte i askområden. Nordgränsen för arten återstår förmodligen ännu att fastställa. Fjärilarna flög inte in lika talrikt som *inquilina* och ibland fick man vänta en halvtimme, innan den första visade sig. Feromonfångsten av dessa två vecklararter blev säsongens höjdpunkt.

Oidaematophorus rogenhoferi, brunbinkefjädermott. Clas Källander och Nils Ryrholm fann en god lokal för arten i en hög grusslänt vid en gångväg utmed sydsidan av Funäsdalsberget, Hr 11.VI.95. Några timmars letande gav 17 larver, ur vilka kläcktes 11 fjärilar under juli. Den gröna larven med röd sidolinje levde på brunbinka, *Erigeron acer politus*.

Nephterix angustella. Ett exemplar av denna för Sverige nya art kom i Clas Källanders och Nils Ryrholms ljusfälla i Löderup, Järahusen i sydöstligaste Skåne 23.IX-27.X.95. Sannolikt kom fjärilen i samband med årets stora inflygning, men om klimatet blir varmare är etablering tänkbar. Värdväxten, benved, *Evonymus europaeus*, växer i omgivningarna. I Danmark har arten endast tagits två gånger, på Sydsjälland 1956 och "söderhavsoarna" 1969 (Palm 1986). Den ganska otydligt tecknade fjärilen bör inte kunna förväxlas med någon annan art. På 1/3 från basen av framvingen finns ett tvärband av gråsvarta resta fjäll som inte når framkanten. Här avbildas det svenska

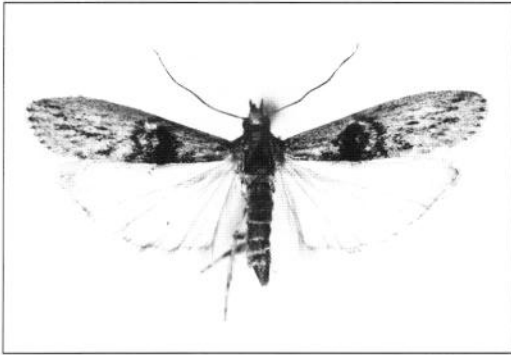

Fig. 3. *Benvedsmott*, *Nephopterix angustella* (Hübner). Sannolikt en immigrant, som togs som ny för Sverige i Löderup i sydöstligaste Skåne. Foto: Nils Ryrholm.

Nephopterix angustella, new to Sweden. One probable immigrant was found in south-east Scania during 1995.

exemplaret (Fig. 3). I Mellaneuropa flyger fjärilen i september till in i oktober. Larven lever på frukterna av benved i juli-augusti. Som svenskt namn föreslås *benvedsmott*.

Vitula edmansii, humlebommottet, togs ny för Sverige 31.VIII.85 på norra Öland av Bengt Å. Bengtsson (Svensson 1986), då kallad *V. edmandsae*). Med ledning av spridningen i Danmark från västra Jylland 1968 till norra Själland 1975 hade vi väl väntat att arten snabbt skulle kolonisera också södra Sverige, men inga ytterligare fjärilar har visat sig förrän i samband med årets immigrationsvåg. Det andra svenska exemplaret hamnade då i Clas Källanders och Nils Ryrholms ljusfälla i Löderup, Sk 23.IX-27.X.95.

Pyralis regalis, kungliga ljusmottet, har kanske fått fotfäste på svenska fastlandet. Upprepade fynd av enstaka fjärilar har gjorts på Rådmansö, Up av Clas Källander och Nils Ryrholm: 9.VIII.85, 14.VII.93, 15.VII-14.VIII.93 och 16.VIII-9.IX.95. I övrigt är den östliga arten hos oss endast känd från Gotska Sandön.

Oligmostigma bilinealis, rödbrämada akvariemottet, har anträffats inte bara i Stockholm (Svensson 1995) utan också i en akvarieaffär i Kalmar 1992 av Bertil Gunnarsson.

Heliothela wulfeniana, svarta solmottet, ser man högst sällan. Den lilla mörka fjärilen flyger snabbt och är svår att få ögonen på. Exemplar har dock hittats sittande på ljus vägg. Till Clas Källander och Nils Ryrholm, som var ute efter höfjärilar

på ett lucernfält i Svarte väster om Ystad, Sk 23.VIII, anslöt sig också Anders Ohlsson och under fjärilspratet, som utbröt vid de parkerade bilarna, upptäckte Nils något svart skrutt flyga förbi. Efter att den sällsynta arten hamnat i häven, visade det sig att den flög i antal över de öppna fläckarna på ruderatmarken. Totalt fångades ett 30-tal djur. Någon viol syntes inte där fjärilarna höll till men den kan möjligen redan ha vissnat bort, eftersom vegetationen delvis var brunbränd. Denna storfångst bättas på ytterligare genom att arten även hittats två gånger i Halland detta år. Bengt Åke Bengtsson tog ett ex på banvallen vid Veinge station 26. VI, vilket torde vara ett av mycket få fynd som har gjorts av försommargenerationsdjur i Sverige. Dessutom tog Ronny Lindman fick ett exemplar på lampa i Halmstad 23.VIII.95. Tillsammans utgör fynden troligen den mest omfattande fångsten av *wulfeniana* hittills i Sverige.

Microstega hyalinalis, sidengula ängsmottet, finns kvar på fastlandet inte bara i Södermanland (Svensson 1995) utan även i Uppland. Clas Källander har tagit fjärilen i sin trädgård i Uppsala varje år sedan 1992 och senast 25.VII.95.

Diasemia reticularis, bokstavsmottet, däremot har kanske försvunnit helt från landet. Ingemar Frycklund och Nils Ryrholm rapporterar ett gammalt exemplar från Uppsala, Up taget av Erik Orstadius 19.VI.34, bevarat i Entomologiska museet därstädes. Ett av de sista exemplaren rapporteras av Markus Forslund, taget 8.VII.68 av Stig Överby i Skellefteå, Kinnbäck, Vb.

Nya landskapsfynd

8. *Heringocrania unimaculella*. Me (PEBS).
11. *Eriocrania cicatricella*. Me, Jä (PEBS). - 13. *E. semipurpurella*. Me (PEBS).
28. *Stigmella sakhalinella*. Öl (BÅBS). - 32. *S. microtheriella*. Ög (mina, SVNS). - 39. *S. ulmivora*. Vr (mina, PENS). - 44. *S. nyländriella*. Jä (PEBS). - 45. *S. oxyacanthella*. Vr (mina, PENS). - 55. *S. benanderella*. Me (PEBS). - 64. *S. splenditdissimella*. Hr (SVNS). - 72. *S. incognitella*. Vr (mina, PENS).
145. *Lampronia rupella*. Gä (SVNS). - 151. *L. fuscata*. Ha (BJOS, SVNS).
184. *Scardia boletella*. Ög (JOMS).
196. *Agnathostia mendicella*. Vr (SVNS).
204. *Nemapogon picarella*. Lu (JOMS 93).
218. *Monopis fenestratella*. Dr (ÅCHS).

232. *Tinea semifulvella*. Vr (SVNS), Gä (KJCS 90).
 233b. *Opogona sacchari*. Sverige (GNBS).
 235. *Caloptilia populetorum*. Me (PEBS). - 236. *C. suberinella*. BI (SVNS). - 241. *C. alchimiella*. Vr (PENS). - 245. *C. semifascia*. Vr (PENS, SVNS), Hs (SVNS). - 246. *C. leucapennella*. Go (JBYD).
 250. *Calybitis auroguttella*. Jä (PEBS).
 262. *Parornix polygrammella*. Me (PEBS).
 297. *Phyllonorycter anderidae*. Me (PEBS). - 300. *P. lautella*. Dr (ÅCHS). - 302. *P. ulmifoliella*. Me (PEBS). - 305. *P. stettinensis*. Ög (mina, SVNS). - 307. *P. nicellii*. Vr (mina, PENS). - 315. *P. sagitella*. Me (PEBS).
 331. *Bucculatrix frangutella*. Gä (KJCS & RYRS 94).
 340. *Tinagma ocnerosomella*. Sm (LTSS 94).
 342. *Argyresthia laevigatella*. Sm (KSMS). - 346. *A. arceuthina*. Hs (SVNS). - 352. *A. brockeella*. Me (SVNS). - 357. *A. arcella*. Me (SVNS). - 359. *A. fundella*. Öl (BÅBS).
 373. *Yponomeuta rorrella*. BI (LQBS, PEBS, RYRS), Sm (LTSS, RYRS), Öl (LTSS, PGAS, RYRS). - 376. *Y. sedella* Dr (BJOS 89).
 378. *Kessleria fasciapennella*. Me (PEBS).
 382. *Pseudoswammerdamia combinella*. Up (ORSS 32 genom RYRS).
 383. *Swammerdamia caesiella*. Hr (KJCS & RYRS 91). - 386. *S. compunctella*. Hr (KJCS & RYRS 91).
 390. *Paraswammerdamia conspersella*. Sm (LTSS 94).
 394. *Ocnerosoma friesei*. Me (PEBS).
 405. *Rhigognostis schmaltzella*. Ha (RYRS 84).
 418. *Ypsolopha sylvella*. Vr (PENS).
 440. *Lyonetia clerkella*. Vr (PENS).
 447. *Glyphipterix haworthana*. Me (PEBS).
 453. *Semioscopis avellanella*. Me (PEBS).
 475. *Depressaria silesiaca*. Dr (ÅCHS).
 493. *Agonopterix ocellana*. Jä (PEBS). - 503. *A. angelicella*. Hr (KJCS & RYRS 94). - 504. *A. capreolella*. Öl (LTSS 94).
 515. *Ethmia terminella*. BI (PEBS).
 526. *Dafa formosella*. BI (PEBS).
 538. *Anchinia cristalis*. Öl (HEDD).
 582. *Elachista cerusella*. Vr (PENS).
 604. *Biselachista juliensis*. Bo (JOJS). - 606. *B. eleochariella*. Up (BJOS).
 630. *Coleophora prunifoliae*. Sö (PGAS 94). - 633. *C. arctostaphyli*. Up (BJOS). - 639. *C. ledi*. Dr (SVNS). - 641. *C. vitisella*. Dr (SVNS). - 652. *C. albitarsella*. Bo (JOJS). - 656. *C. alcyonipennella*. Ha (SVNS). - 658. *C. mayrella*. Hr (SVNS). - 681. *C. conspicuella*. Sm (LTSS 94). - 684. *C. caelebipennella*. Bo (JOJS). - 700. *C. therinella*. Gä (KJCS 94). - 706. *C. versurella*. Gä (KJCS 94). - 714. *C. adelogrammella*. Me (SVNS). - 721. *C. ramosella*. Hs (SVNS).
 744. *Chrysoclista razowskii*. Sö (PGAS 94), Hr (LJRS).
 780. *Sorhagenia lophyrella*. BI (PEBS), Sm (LTSS).
 826. *Monochroa lululentella*. Me (SVNS). - 830. *M. arundinetella*. BI (PEBS), Vs (JCKS 80 genom RYRS).
 844. *Xystophora pulveratella*. Hr (SVNS).
 854. *Teleiodes paripunctella*. Me (PEBS).
 873. *Bryotropha similis*. Me (SVNS).
 886. *Chionodes tragicella*. Öl (BÅBS). - 888. *C. luctuella*. Öl (LTSS). - 893. *C. nubilella*. Ån (SVNS).
 894. *Lita sexpunctella*. Me (PEBS).
 899. *Filatima incomptella*. Sm (KSMS 90, LTSS 93).
 901. *Neofriseria peliella*. Hs (SVNS).
 910. *Gelechia cuneatella*. Gä (KJCS, SJNS).
 916. *Psoricoptera speciosella*. Sk (SVNS).
 924. *Scrobipalpa acuminatella*. Hr (SVNS). - 928. *S. stangei*. Hs (SVNS).
 933d. *Phthorimaea operculella*. Sverige (PGAS).
 936. *Caryocolum cassella*. Gä (KJCS, SJNS). - 955. *C. fischerella*. Sm (LTSS).
 983. *Pexicopia malvella*. Bo (JOJS).
 1010. *Argyrotaenia ljugiana*. Me (PEBS).
 1021. *Syndemis (Dichelia) histriionana*. Vg (OLBS), Vr (ETBS).
 1025. *Aphelia unitana*. Vr (SVNS).
 1043. *Pseudargyrotoza conwagana*. Gä (KJCS, SVNS).
 1070. *Acleris sparsana*. Vr (PENS). - 1075. *A. notana*. Me (PEBS). - 1077. *A. obtusana*. Ög (SVNS), Ån (AEPS & ATTS). - 1080. *A. schalleriana*. Hs (SVNS). - 1084. *A. umbrana*. Gä (KJCS, SJNS). - 1087. *A. cristana*. Ög (EFAS, RYRS). - 1088. *A. hyemana*. Gä (KJCS & SJNS 94). - 1090. *A. lipsiana*. Me (PEBS). - 1091. *A. rufana*. Vr (PENS).
 1110. *Phalonidia vectisana*. Gä (KJCS), Hs (SVNS).
 1126. *Aethes rutilana*. Dr (KSMS).
 1141. *Cochylis hybridella*. Öl (KSMS).
 1162. *Olethreutes siderana*. Vb (SVNS). - 1165. *O. obsoletana*. Up (ORSS 30 genom RYRS). - 1166. *O. dissolutana*. Gä (KJCS & RYRS 93).
 1205. *Apotomis boreana*. Nb (SVNS).
 1213. *Endothenia oblongana*. Ög (RYRS).
 1227. *Bactra lacteana*. Sm (LTSS 94), Gä (KJCS).
 1234. *Ancylosia comptana*. Me (PEBS). - 1236. *A. unguicella*. Me (PEBS).
 1253. *Epinotia sordidana*. Ög (SVNS).
 1281. *Rhopobota ustomaculana*. Vr (ETBS).
 1307. *Epiblema scutulana*. Gä (KJCS & SJNS).
 1316. *Eriopsela quadrana*. Me (PEBS).
 1317. *Eucosma hohenwartiana*. Vr (SVNS). - 1325. *E. aemulana*. Sm (LTSS). - 1332. *E. messingiana*. BI (PEBS).
 1343. *Rhyacionia piniana*. Up (BJOS).
 1353. *Pammene luedersiana*. Me (PEBS). - 1358. *P. inquilina*. Ha (SVNS), Bo (JOJS). - 1362. *P. suspectana*. BI, Ha, Sm, Öl (SVNS). - 1367. *P. insulana*. Gä (KJCS & RYRS).
 1384. *Cydia cognatana*. Hs (SVNS). - 1390. *C. corollana*. Dr (ÅCHS).
 1412. *Dichrorampha flavidorsana*. Sm (LTSS).
 1452. *Phaulernis dentella*. Ha (BÅBS). - 1453. *P. fulviguttella*. Gä (SVNS).
 1461. *Alucita dodecadactyla*. Gä (KJCS, SJNS).

1470. *Cnaemidophorus rhododactyla*. Vr (ETBS).
 1472. *Amblytilia punctidactyla*. Vr (HEYS 94).
 1486. *Pterophorus leucodactyla*. Up (ORSS 35 genom RYRS).
 1504. *Achroia grisella*. Gä (KJCS).
 1506. *Aphomia sociella*. Gä (ÖLDS 46 m.fl. genom KJCS), Hr (KJCS & RYRS 94).
 1512. *Oncocera semirubella*. Hs (RSGS 50 genom FOUS).
 1521. *Phycita roborella*. Gä (KJCS & SJNS).
 1523. *Dioryctria mutata*. To (PEBS 88).
 1542. *Numonia suavella*. Sm (GUSS genom LTSS). -
 1543. *N. advenella*. Hr (KJCS & RYRS 94).
 1544a. *Nephoterix angustella*. Sk (KJCS & RYRS).
 1548. *Apomyelois bistriatella*. Hr (KJCS & RYRS), Ån (ENSS 94).
 1554. *Euzophera fuliginosella*. Ög (EFAS).
 1555. *Nyctegretis lineana*. Dr (BJOS).
 1561. *Phycitodes saxicola*. Bo (ÖBYS 73 genom FOUS).
 1563. *Vitula edmansii*. Sk (KJCS & RYRS). - 1564. *V. biviella*. BI (PEBS).
 1568. *Ephestia elutella*. Me (SVNS).
 1576. *Pyralis farinalis*. Gä (KJCS 62).
 1589. *Euchromius ocella*. BI (BEFS, HEYS, PEBS), Sm (EFAS, LTSS, RYRS), Öl (BZZS, BÅBS, FOUS, GUSS, KAHS, LTSS), Go (KJCS & RYRS), Ög (EFAS, FAZS), Sö (PGAS), Vr (PENS), Gä (KJCS & SJNS).
 1624. *Pediasia fascelinella*. Up (LJLS 31 genom RYRS).
 1636. *Scoparia ancipitella*. Me (SVNS).
 1640. *Eudonia alpina*. Gä (KJCS). - 1645. *E. laetella*. Ög (EFAS).
 1646. *Evergerstis limbata*. Go (EQTS).
 1661. *Pyrausta porphyralis*. Gä (KJCS).
 1682. *Phlyctaenia coronata*. Bo (ÖBYS 76 genom FOUS).
 1699. *Udea ferrugalis*. Ha (LNYS), Öl (BZZS, GUSS, LTSS), Go (KJCS & RYRS).
 1701. *Nomophila noctuella*. Nä (CHAS), Vr (PENS).
 1703. *Diasemia reticulata*. Up (ORSS 34 genom FYKS & RYRS).

Insamlare

AEPS=Per Andrén, ATTS=Ulla Britt Andrén, BEFS=Christer Bergendorff, BJOS=Jan-Olov Björklund, BZZS=Per-Eric Betzholtz, BÅBS=Bengt Å. Bengtsson, CHAS=Hans Carlsson, EFAS=Stefan Ekroth, ENSS=Bengt Ehnström, EQTS=Håkan Elmquist, ETBS=Björn Ehrenroth, FAZS=Markus Franzén, FOUS=Markus Forslund, FYKS=Ingemar Frycklund, GNBS=Bert Gustafsson, GUSS=Bertil Gunnarsson, HEDD=Henning Hendriksen, HEYS=Benny Henriksen, HOLLS=Lars Holmberg, JCKS=Kjell Jacobsson, JOJS=Jan Å. Jonasson, JOMS=Mats Jonsell, JBYD=Benny Jørgensen, KAHS=Hans Karlsson, KJCS=Clas Källander,

KJKS=Karl Källander, KSMS=Peter Koch-Schmidt, LJLS=David Ljungdahl, LJRS=Jesper Lind, LNYS=Ronny Lindman, LQBS=Bengt Lindqvist, LTSS=Mats Lindeborg, OAOS=Anders Ohlsson, OLBS=Bo Olsson, ORSS=Erik Orstadius, PGAS=Göran Palmqvist, PEBS=Bert Pettersson, PENS=Carl Åke Pettersson, RSGS=Gustav Roos, RYRS=Nils Ryrholm, SJNS=Göran Sjöberg, SVNS=Ingvar Svensson, WMAS=Magnus Wedelin, ÅCHS=Christer Ågren, ÖBYS=Stig Överby, ÖLDS=Ragnar Östlund.

Litteratur

- Davis, D. R. & Pena, G. E. 1990. Biology and morphology of the banana moth, *Opogona sacchari* (Bojer) and its introduction into Florida. - Proc. Ent. Soc. Wash. 92:593-618.
 Kaila, L. & Kerppola, S. 1995. Mikroperhostiedonannot 1993-94. - Baptria 20:91-106.
 Palm, E. 1986. Nordeuropas Pyralider. - Danmarks Dyreliv 3.
 Povolny, D. 1964. Gnorimoschemini trib. nov. Eine neue Tribus der Familie Gelechiidae nebst Bemerkungen zu ihrer Taxonomie. - Acta Soc. Ent. Cechosl. 61:330-359, Farbbilder 1-19.
 Svensson, I. 1986. Anmärkningsvärda fynd av Microlepidoptera i Sverige 1985. - Ent. Tidskr. 107:71-79.
 Svensson, I. 1988. Anmärkningsvärda fynd av Microlepidoptera i Sverige 1987. - Ent. Tidskr. 109:65-70.
 Svensson, I. 1991. Anmärkningsvärda fynd av Microlepidoptera i Sverige 1990. - Ent. Tidskr. 112:65-72.
 Svensson, I. 1993. Anmärkningsvärda fynd av småfjärilar (Microlepidoptera) i Sverige 1992. - Ent. Tidskr. 114(1-2):29-35.
 Svensson, I. 1994. Anmärkningsvärda fynd av småfjärilar (Microlepidoptera) i Sverige 1993. - Ent. Tidskr. 115(1-2):45-52.
 Svensson, I. 1995. Anmärkningsvärda fynd av småfjärilar (Microlepidoptera) i Sverige 1994. - Ent. Tidskr. 116(1-2):47-53.
 Svensson, I., Elmquist, H., Gustafsson, B., Hellberg, H., Imby, L. & Palmqvist, G. 1994. Catalogus Lepidopterorum Sueciae. Stockholm (Naturhistoriska riksmuseet & Entomologiska föreningen).
 Svensson, I. & Palmqvist, G. 1990. Förteckning över svenska fjärilsnamn. Stockholm (Entomologiska föreningen).
 Traugott-Olsen, E. 1994. Identity of *Biselachista freyi* (Staudinger, 1870) and *Biselachista occidentalis* (Frey, 1882), description of five new species. - SHILAP Revta. lepid. 22:323-348.
 Traugott-Olsen, E. & Schmidt Nielsen, E. 1977. The Elachistidae of Fennoscandia and Denmark. - Fauna Ent. Scand. 6.
 Wahlström, S. 1979. *Parornix atripalpella* n.sp. from SE Sweden. - Ent. scand. 10:139-141.